భగవద్గీత సంక్షిప్త పరిచయం

(యువత వ్యక్తిత్వ వికాసానికి)

శ్రీ వేదభారతి

ఎల్.వి. గంగాధర శాస్త్రి

డా॥ రేమెళ్ళ అవధానులు

భగవద్గీత
సంక్షిప్త పరిచయం

(యువత వ్యక్తిత్వ వికాసానికి)

ఎల్.వి. గంగాధర శాస్త్రి

వ్యవస్థాపకులు, భగవద్గీతా ఫౌండేషన్, హైదరాబాద్

"సంస్కృత మిత్ర"

డా॥ రేమెళ్ళ అవధానులు

M.Sc.(Nuclear Physics), M.A., Ph.D.(Sanskrit), M.A., Ph.D.(Jyotisha)

Dy. Director(Computers), (Retd)., NIMS, Hyderabad.

శ్రీ వేదభారతి

హైదరాబాద్

2013

భగవద్గీత సంక్షిప్త పరిచయం

(యువత వ్యక్తిత్వ వికాసానికి)

ఎల్.వి. గంగాధర శాస్త్రి

డా॥ రేమెళ్ళ అవధానులు

ప్రథమ ముద్రణ : డిసెంబర్, 2013

కాపీరైట్ : శ్రీ వేదభారతి

వెల : **రూ. 25/-**

ప్రతులకు :

1. శ్రీ వేద భారతి
"H" Block-34, Madhuranagar, Hyderabad - 500
Ph. : 040-23812577, Cell : 098494 59316
e-mail : shrivedabharathi@gmail.com
www.shrivedabharathi.in
www.shrivedabharathi.org

2. భగవద్గీతా ఫౌండేషన్
3-1-74/3/A, Rama Sankar Nagar,
Ramanthapur, Hyderabad-500 013.
Ph: 040-27036545, Cell: 9848911223.
e-mail : singadhar@yahoo.co.in
www.bhagavadgitafoundation.org

ముద్రణ : సంహిత గ్రాఫిక్స్
అమీర్‌పేట్, హైదరాబాద్ - 500 016.
ఫోన్: 040-23731620, 23741620

కృతజ్ఞతలు

శ్రీ వేదభారతి చేపట్టిన వేదశబ్ద పరిరక్షణ

కార్యక్రమానికి అపూర్వముగా స్పందించి,

ఆర్థిక సహాయాన్ని, వాక్సహాయాన్ని అందిస్తున్న

"మహాసహస్రావధాని"

డా॥ గరికిపాటి నరసింహారావు గారికి

వారి సతీమణి **శ్రీమతి శారద** గారికి

సాదరముగా కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తూ,

వారికి, వారి చిరంజీవులు **శ్రీశ్రీ, గురజాడ**లకు,

వారి కుటుంబ సభ్యులకు, పరమేశ్వరుడు పరిపూర్ణ అనుగ్రహమును

ప్రసాదించుగాక! అని ప్రార్థిస్తున్నాము.

ఎల్.వి. గంగాధర శాస్త్రి

డా॥ రేమెళ్ళ అవధానులు

శ్రీ వేదభారతి

భగవద్గీతా ఫౌండేషన్

"విజయ గీతా జయంతి"

13.12.2013

భగవద్గీత సంక్షిప్త పరిచయం

విషయసూచిక

ముందుమాట

ప్రపంచంలోని అత్యధిక ప్రాంతం అజ్ఞానాంధకారంలో మునిగిపోయి ఉన్న సమయంలో భారతదేశం ఆధ్యాత్మిక విద్యా కేంద్రంగా విరాజిల్లింది. “అధ్యాత్మము” అంటే “తనను గురించిన విశ్లేషణ” అని స్థూలంగా అర్ధము. “అధ్యాత్మవిద్య” అంటే “తనను గురించి చెప్పే విద్య”, లేక, వ్యక్తి యొక్క నిజ స్వభావాన్ని తెలియజేసే విద్య అని అర్ధం. ఇంకా సరళంగా చెప్పాలంటే – మనము ఎవరము? మన నిజ స్వరూపం ఏమిటి? ఎక్కడి నుండి వచ్చాము? ఎక్కడికి వెళ్ళుతున్నాము? ఎక్కడికి వెళ్ళాలి? అందుకు ఏమి చెయ్యాలి? ఈ ఆధ్యాత్మిక విషయాలను సూటిగా చెప్పే ఉపనిషత్తుల సంక్షిప్త స్వరూపమే భగవద్గీత!

అర్జునుని విషాదం వలన కృష్ణ పరమాత్మ గీతను బోధించవలసి వచ్చింది. యుద్ధంలో తన వాళ్ళందరూ మరణిస్తారన్నది అర్జునుని విషాదానికి మొదటి కారణం. ఇది మమకారానికి చిహ్నం. తానే వారందరినీ చంపవలసి వస్తుందని భావించడం విషాదానికి రెండవ కారణం. ఇది అహంకారానికి చిహ్నం. వీటి పర్యవసానంగా “యుద్ధం చెయ్యడం” అనే తనకు విధించబడిన ధర్మాన్ని చేయనని అన్నాడు. అంతే కాదు తనకు విధించబడని “భిక్షాచర్య” రూపమైన అధర్మాన్ని చేస్తానని అన్నాడు. ఈ పరిస్థితులలో అర్జునునికి ధర్మాధర్మాలను వివరించి, అతని కర్తవ్యాన్ని తెలియజేసి, అతని స్వాభావికమైన ధార్మిక ప్రవృత్తిని పునరుద్ధరించడానికి శ్రీకృష్ణుడు

చేసిన ప్రయత్నమే భగవద్గీత. పైగా, జరుగుతున్న యుద్ధం వ్యక్తుల మధ్య కాదని, ధర్మానికి అధర్మానికి మధ్య అని, చనిపోయేది శరీరమే గాని ఆత్మ కాదని, శాశ్వతమైన ఆధ్యాత్మిక తత్త్వాన్ని గీతా రూపంలో బోధించాడు.

ఒక కాలానికి, ఒక ప్రాంతానికి చెందిన, పరిమితమైన మనుష్యులయొక్క అభివృద్ధిని కోరుకుంటూ తగిన మార్గాలను బోధించేవాడు గురువు అవుతాడు. సర్వ దేశాలకు, సర్వ కాలాలకు, సర్వ జాతులకు వర్తించే విధంగా జగత్తులోని ప్రతి మానవుణ్ణి ఉద్దేశించి ఇహపర లోకాలలోని అభివృద్ధికి మార్గాలను మహోదాత్తమైన పద్ధతిలో, విశ్వజనీనమైన రూపంలో ఉపదేశిస్తే జగద్గురువు అవుతాడు. ఈ విధమైన ఉపదేశాన్ని అందించడం ద్వారా శ్రీకృష్ణుడు జగద్గురువు అయ్యాడు.

ఏది చదుకున్న తర్వాత, ఇంకా చదువుకోవడానికి మిగిలి ఉంటుందో అది విజ్ఞానం. ఏది తెలుసుకున్న తర్వాత, మరొకటి తెలుసుకునేందుకు మిగిలి ఉండదో అది జ్ఞానము. అదే ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం. భగవంతుడు మన కోరికలను బట్టి ఫలాలను ఇవ్వడు. మన అర్హతను బట్టి ఇస్తాడు. శరణాగతి చేసిన వానిని అనుగ్రహిస్తాడు. అందుకే అర్జునునికి జ్ఞానాన్ని గీతోపదేశ రూపంలో ప్రసాదించాడు.

అసలు భగవద్గీత ఏమి చెబుతోంది?

ధర్మాధర్మాలను గురించి చెబుతుంది.

కర్తవ్యం గురించి చెబుతుంది.

కోరికలను అదుపులో పెట్టుకోమని చెబుతుంది.

ఆనందంగా జీవించడం ఎలాగో చెబుతుంది.

ఏది శాశ్వతమో, ఏది అశాశ్వతమో చెబుతుంది.

పరమాత్మకు ఎవడు ఇష్టుడో చెబుతుంది.

ఆయనను చేరే మార్గాన్ని చూపిస్తుంది.

మనిషిని దైవంగా చూస్తుంది, చేస్తుంది.

కర్మణ్యేవాధికారస్తే.... అంటూ ఫలితంపైన దృష్టి పెట్టకుండా త్రికరణ శుద్ధిగా కర్మను ఆచరించమని చెబుతుంది.

ఉత్తమ లక్ష్య సాధన కోసం ఏ క్షణంలోనైనా, ఎలాంటి త్యాగమైనా చేయడానికి సంసిద్ధంగా ఉండాలని, అనన్యమైన భక్తితో ఫలితాన్ని పరమాత్మకు అర్పించి, భవబంధాలను వదలి, పనిచేయడం మనిషి కర్తవ్యమని బోధిస్తుంది.

న హి జ్ఞానేన సదృశం..... అని అంటూ జ్ఞానంతో సమానమైనది, పవిత్రమైనది ఈ ప్రపంచంలో మరొకటి ఏదీ లేదని, కాబట్టి జ్ఞానివి కమ్ము అని మనందరిని ఆశీర్వదిస్తుంది.

ఇదీ గీతా సారాంశం!

భగవద్గీతను గురించి కుతర్కాలు చేసే కొందరు, యుద్ధం ప్రారంభం కాబోయే సందర్భంలో 700 శ్లోకాలతో ఉన్న భగవద్గీతను శ్రీకృష్ణుడు బోధించడం సాధ్యం కాదని, కొన్ని మాత్రమే శ్రీకృష్ణుడు

బోధించి ఉంటాడని, ఎక్కువభాగం వ్యాసమహర్షి వ్రాసి ఇరికించి ఉంటాడని వితండవాదం చేస్తున్నారు. కాని ఈనాడు భగవద్గీతను సుమారు ఒక గంట సమయంలో మనవంటి సామాన్యులు కూడా పారాయణ చేయడం సాధ్యం అవుతున్నపుడు, సంస్కృతం మాతృభాషగా ఉన్న ఆ రోజులలో పరమాత్మ రూపంలో ఉన్న శ్రీకృష్ణుడు, సూక్ష్మగ్రాహి అయిన అర్జునునకు, అతి తక్కువ సమయంలో సంపూర్ణంగా భగవద్గీతను బోధించడం అసాధ్యం కాదు. పైన పేర్కొన్న వితండవాదం అసత్యమైన కారణంగా, దీనిని తీవ్రంగా ఖండించడం జరిగింది.

భగవద్గీతను గురించిన కొన్ని విషయాలను మూడు భాగాలుగా ఈ పుస్తకం ద్వారా అందించడం జరిగింది.

అందులో మొదటి భాగంలో, భగవద్గీతను గురించి, శ్రీకృష్ణుని గురించిన విషయాలు సంక్షిప్తంగా ఉన్నాయి.

రెండవ భాగంలో, యువతకు, విద్యార్థులకు వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ఉపయోగపడే ఉపదేశాలను సంకలనం చేయడం జరిగింది. ఈ ఉపదేశాలతోబాటు, సాధికారికంగా వాటిని బోధించడానికి వీలుగా, సంబంధిత శ్లోకాలను, వాటి తాత్పర్యాలను ఇవ్వడం జరిగింది.

మూడవ భాగంలో, అనేక విశిష్టమైన అంశాలకు సంబంధించిన సందేహాలకు భగవద్గీతలోని సమాధానాలను పొందిక చేయడం జరిగింది.

నేటి యువతకు, విద్యార్థులకు వ్యక్తిత్వ వికాస కార్యక్రమాల పేరిట ఏవేవో నేర్పుతున్నారు. కాని, నిజానికి, కొన్ని వేల సంవత్సరాల నుండి మహాత్మాగాంధీ వంటి అసంఖ్యాకులైన మహానుభావుల వ్యక్తిత్వాలను తీర్చిదిద్దిన భగవద్గీతను సందేశాత్మకంగా బోధించాలి.

భగవద్గీత వంటి కర్తవ్య బోధనా గ్రంథం లేకపోతే ప్రపంచ వాఙ్మయం పరిపూర్ణమైనట్లు కాదు అని అంటాడు ప్రపంచ ప్రముఖ తత్త్వవేత్త ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డ్.

విదేశాలలో దీనిని ఇప్పటికే విద్యార్థులందరికీ పాఠ్యాంశంగా చేస్తున్నారు. అధికారులకు దీని ఆధారంగా ప్రత్యేక శిక్షణా తరగతులను నిర్వహిస్తున్నారు. మనదేశంలో కూడా భగవద్గీతను అతి విస్తృతంగా ప్రచారం చేయవలసి ఉంది. శిక్షణను ఇయ్యవలసి ఉంది. శ్రద్ధతో గీతను అధ్యయనం చేసి, ఆ మార్గంలో ప్రయాణిస్తే, మన దేశాన్ని, వ్యక్తులను పట్టి పీడిస్తున్న పెను సమస్యలు వెంటనే మటుమాయమవుతాయి.

దానికి కారణం –

భగవద్గీత ఒక ఉత్తమ జీవన విధానం!

ఉన్నత వ్యక్తిత్వ వికాస గ్రంథం!

మానవులకు ఆశాదీపం!

సాధకులకు కల్పవృక్షం!

విద్యార్థినీ విద్యార్థులు, యువతీ యువకులు, సమాజంలోని మిగిలిన అన్ని వర్గాలవారు కూడా వారివారి అభ్యున్నతికి, గీతను గురించి కొంచెమైనా తెలుసుకోవాలి. కొన్ని అంశాలనైనా ఆచరించాలి.

ప్రశ్నలు సమాధానాల రూపంలో సిద్ధం చేయబడిన ఈ భగవద్గీతా సంక్షిప్త పరిచయం ఏ కొద్దిమందికైనా ఆ దిశలో సహాయపడితే, మా కృషి ధన్యతను పొందిందని సంతోషిస్తాము.

– ప్రకాశకులు

1వ భాగం
పరిచయం

1. ప్ర. భగవద్గీత అని దేనిని అంటారు?

స. మహాభారతంలోని భీష్మపర్వంలోని 25వ అధ్యాయం నుండి 42వ అధ్యాయం వరకు ఉన్న భాగాన్ని భగవద్గీత అంటారు.

2. ప్ర. భగవద్గీతను శ్రీకృష్ణపరమాత్మ బోధించి ఎన్ని సంవత్సరాలు అయ్యింది?

స. భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం (1947) వచ్చేనాటికి గీత బోధించి సుమారు 5048 సంవత్సరాలు అయ్యింది.

3. ప్ర. గీతోపదేశం జరిగిన కురుక్షేత్రం ఏ రాష్ట్రంలో ఉంది?

స. గీతోపదేశం జరిగిన కురుక్షేత్రం హర్యానా రాష్ట్రంలో ఉంది.

4. ప్ర. భగవద్గీతలో పాత్రధారులు ఎవరు?

స. భగవద్గీతలో పాత్రధారులు – శ్రీకృష్ణపరమాత్మ, అర్జునుడు, ధృతరాష్ట్రుడు, సంజయుడు.

5. ప్ర. గీతను ఎవరు, ఎవరికి ఉపదేశించారు? ఎందుకు చెప్పారు?

స. భగవద్గీతను శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అర్జునునికి ఉపదేశించాడు. మహాభారత యుద్ధానికి సిద్ధమై వచ్చిన అర్జునునికి

ఎదుటిపక్షంలో తండ్రులు, తాతలు, గురువులు, మేనమామలు, సోదరులు, స్నేహితులు, ఇతర బంధువులు కనిపించిన వెంటనే మనస్సు వికలమయ్యింది. ఆ సమయంలో తనకు కర్తవ్య బోధనను చేయవలసినదిగా అర్జునుడు ప్రార్థించినపుడు, మార్గనిర్దేశనం చేస్తూ శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ భగవద్గీతను ఉపదేశించాడు.

6. ప్ర. గీతోపదేశాన్ని ప్రత్యక్షంగా వినిన వారెవరు?

స. గీతోపదేశాన్ని ప్రత్యక్షంగా వినిన వారు – అర్జునుడు, అర్జునుని రథపతాకంపై ఉన్న హనుమంతుడు, వ్యాసమహర్షి, సంజయుడు.

7. ప్ర. శ్రీకృష్ణుని జన్మస్థలం, పెరిగిన స్థలం ఏమిటి? స్థిర నివాసం చేసుకొన్న స్థలం ఏమిటి?

స. శ్రీకృష్ణుని జన్మస్థలం – మధుర
పెరిగిన స్థలం – వ్రేపల్లె, బృందావనం.
స్థిరనివాసం చేసుకొన్న స్థలం – ద్వారక.

8. ప్ర. శ్రీకృష్ణుని అవతార జీవితకాలం ఎంత?

స. శ్రీకృష్ణుని అవతార జీవితకాలం – 125 సంవత్సరాల 7 నెలల 8 రోజుల 30 ఘడియలు.

9. ప్ర. గీతను బోధించే సమయానికి శ్రీకృష్ణుని వయస్సు ఎంత?

స. గీతను బోధించే సమయానికి శ్రీకృష్ణుని వయస్సు – సుమారు 87 సంవత్సరాలు.

10.ప్ర. గీతలో శ్రీకృష్ణపరమాత్మను ఏయే పేర్లతో సంబోధించడం జరిగింది?

స. మధుసూదన, గోవింద, హృషీకేశ, మాధవ, అరిసూదన, మహాత్మా, కృష్ణా, జనార్దన, మహాబాహో, కేశినిషూదన మొ॥లగు పేర్లతో సంబోధించడం జరిగింది.

11.ప్ర. శ్రీకృష్ణుని సైన్యం పేరు ఏమిటి?

స. శ్రీకృష్ణుని సైన్యం పేరు నారాయణి సైన్యం.

12.ప్ర. గీతాజయంతి అంటే ఏమిటి?

స. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అర్జునునికి గీతను బోధించిన రోజును గీతాజయంతి అంటారు.

13.ప్ర. గీతాజయంతిని ఎప్పుడు చేస్తున్నారు?

స. గీతాజయంతిని మార్గశిర శుద్ధ ఏకాదశినాడు చేస్తున్నారు.

14.ప్ర. గీత దేని సారం?

స. ఉపనిషత్తుల సారమే భగవద్గీత.

15.ప్ర. భగవద్గీతలో ఎన్ని శ్లోకాలు, ఎన్ని అధ్యాయాలు ఉన్నాయి?

స. భగవద్గీతలో 700 శ్లోకాలు 18 అధ్యాయాలలో ఇమిడి ఉన్నాయి.

15.ప్ర. గీతలోని 18 అధ్యాయాల పేర్లు ఏమిటి?

స. 1. అర్జున విషాద యోగము - 47 శ్లోకములు

2. సాంఖ్య యోగము - 72 శ్లోకములు

3. కర్మ యోగము - 43 శ్లోకములు

4. జ్ఞాన యోగము - 42 శ్లోకములు

5. కర్మ సన్న్యాస యోగము - 29 శ్లోకములు

6. ఆత్మ సంయమ యోగము - 47 శ్లోకములు

7. విజ్ఞాన యోగము - 30 శ్లోకములు

8. అక్షర పరబ్రహ్మ యోగము - 28 శ్లోకములు

9. రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము - 34 శ్లోకములు

10. విభూతి యోగము - 42 శ్లోకములు

11. విశ్వరూప సందర్శన యోగము - 55 శ్లోకములు

12. భక్తి యోగము - 20 శ్లోకములు

13. క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము - 34 శ్లోకములు

14. గుణత్రయ విభాగ యోగము - 27 శ్లోకములు

15. పురుషోత్తమ ప్రాప్తి యోగము - 20 శ్లోకములు

16. దైవాసుర సంపద్విభాగ యోగము - 24 శ్లోకములు

17. శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగము - 28 శ్లోకములు

18. మోక్ష సన్న్యాస యోగము - 78 శ్లోకములు

17.ప్ర. భగవద్గీతను ఎన్ని షట్కాలుగా (ఆరేసి చొప్పున) విభజించారు? అవి ఏమిటి?

స. భగవద్గీతలోని 18 అధ్యాయాలను ఆరేసి అధ్యాయాల చొప్పున మూడు షట్కాలుగా విభజించారు. అవి 1. కర్మ షట్కము, 2. భక్తి షట్కము, 3. జ్ఞాన షట్కము.

18.ప్ర. భగవద్గీతకు గల 18 పేర్లు ఏమిటి?

స. భగవద్గీతకు గల 18 పేర్లు –

1. గీత	2. గంగ	3. గాయత్రి
4. సీత	5. సత్య	6. సరస్వతి
7. బ్రహ్మావిద్య	8. బ్రహ్మావల్లి	9. త్రిసంధ్య
10. ముక్తిగేహిని	11. అర్ధమాత్ర	12. చిదానంద
13. భవఘ్ని	14. భ్రాంతినాశిని	15. వేదత్రయి
16. పర	17. అనంత	
18. తత్త్వార్థజ్ఞానమంజరి.		

19.ప్ర. ఒక అక్షౌహిణి సైన్యంలో ఏమి ఉంటాయి?

స. ఒక అక్షౌహిణి సైన్యంలో.....

ఏనుగులు	21,870
రథములు	21,870
గుఱ్ఱములు	65,610
కాల్బంట్లు	1,09,350

20. **ప్ర. 18 అక్షౌహిణులలోని సైన్యం ఎంత?**

స. ఏనుగులు 3,93,660

రథములు 3,93,660

గుఱ్ఱములు 11,80,980

కాల్బంట్లు 19,68,300

వీరుగాక ఏనుగులకు, గుఱ్ఱాలకు దాణా ఏర్పాటు చేసేవారు, యుద్ధంలో పాల్గొంటున్న సైనికులకు ఆహార పానీయాలను ఏర్పాటు చేసేవారు, విరిగిన ఆయుధాలను బాగుచేసేవారు, ఇంకా అనేక రకాల సేవలను అందించేవారు – వీరందరూ కలిపి సుమారు ఒక కోటి మంది పైన ఉండి ఉంటారు. ఈ విషయాన్నే మహాభారత యుద్ధం అయిన తర్వాత ధర్మరాజు ధృతరాష్ట్రునితో చెబుతాడు.

21. **ప్ర. మహాభారత యుద్ధం ఎన్నిరోజులు జరిగింది?**

స. మహాభారత యుద్ధం 18 రోజులు జరిగింది.

22. **ప్ర. భగవద్గీత బాహ్య ప్రపంచానికి ఎప్పుడు తెలిసింది?**

స. మహాభారత యుద్ధం ప్రారంభమయిన తర్వాత 10వ రోజున భీష్ముడు అంపశయ్యపై కూలబడిన తరువాత, ఆ వార్తను తెలియజేయడానికి సంజయుడు ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు జేరతాడు. ఆ సందర్భంలో యుద్ధం మొదటినుండి జరిగిన విశేషాలను అన్నింటిని తెలియజేయమని అడిగిన ధృతరాష్ట్రునికి సంజయుడు, యుద్ధ విశేషాలకు ముందుగా

భగవద్గీతను తెలియజేస్తాడు. ఆ విధంగా భగవద్గీత బాహ్య ప్రపంచానికి తెలియడం ప్రారంభమయ్యింది.

23.ప్ర. గీతోపదేశం ఏ అధ్యాయంలో ప్రారభమవుతుంది? ఎక్కడ ముగుస్తుంది?

స. గీతోపదేశం 2వ అధ్యాయంలో 11వ శ్లోకం (అశోచ్యా నన్వశోచస్త్వం.....)తో ప్రారంభమవుతుంది. 18వ అధ్యాయంలో 72వ శ్లోకం (కచ్చిదేతచ్ఛ్రుతం పార్థ..)తో ముగుస్తుంది.

24.ప్ర. గీతాసారం లేక సంక్షిప్త గీత అని ఏ అధ్యాయాన్ని అంటారు?

స. గీతాసారం లేక సంక్షిప్త గీత అని 18వ అధ్యాయమైన "మోక్ష సన్న్యాస యోగము' ను అంటారు.

25.ప్ర. గీతలో పలుమార్లు ప్రస్తావించబడిన "బ్రహ్మము" అనే పదానికి అర్థం ఏమిటి?

స. బ్రహ్మము అనగా పరమాత్మ అని అర్థము. బ్రహ్మ, బ్రహ్మము, పరబ్రహ్మ, ఆత్మ, పరమాత్మ – ఇవన్నీ పర్యాయపదాలు. సంస్కృతభాషలో "బ్రహ్మ" అని వ్రాస్తారు, పలుకుతారు.

సంస్కృతంలో ఈ పదాన్ని పోలిన పదం ఇంకొకటి ఉంది. అది ''బ్రహ్మో'' అనే పదము. ఈ పదానికి త్రిమూర్తులలో ఒకరైన, సరస్వతీదేవికి భర్తయైన, చతుర్ముఖ

బ్రహ్మ అని అర్థము. ఈ రెండు పదాలకు భేదాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి.

26. ప్ర. దివ్యదృష్టి అంటే ఏమిటి? దివ్యదృష్టిని సంజయునికి ఎవరు ప్రసాదించారు? దాని ప్రభావం ఏమిటి?

స. సర్వకాలాలకు, సర్వదేశాలకు, సర్వ విషయాలకు, సర్వజనులకు సంబంధించిన జ్ఞానాన్ని గ్రహించే శక్తిని దివ్య దృష్టి అంటారు.

దివ్యదృష్టిని సంజయునికి వ్యాసమహర్షి ప్రసాదించారు.

దివ్యదృష్టి సహాయంతో సంజయుడు యుద్ధరంగంలోని సన్నివేశాలన్నింటిని ప్రత్యక్షంగా చూడగలడు, వినగలడు, తెలుసుకోగలడు. ముందుగాని, వెనుకగాని, పగటియందుగాని, రాత్రియందుగాని, రహస్యమైనదిగాని, ప్రకటితమైనదిగాని, క్రియారూపమున పరిణమించినదిగాని, మనస్సునందు ఉండునదిగాని బోధపడగలదు. విషయాలన్నింటిని యథాతథముగా తెలుసుకోగలడు. ఇతని శరీరమును ఏ ఆయుధము స్పృశించలేదు. అతనికి ఏ విధమైన బడలికయు ఉండదు.

2వ భాగం
ఉపదేశాలు

భగవద్గీత నుండి యువతరం అర్థం చేసుకొని ఆచరించవలసిన ప్రధానమైన విషయాలను ఎంపిక చేసి, వాటిని ఇక్కడ సులభశైలిలో, సంక్షిప్తంగా పొందుపరచడం జరిగింది. వీటికి సంబంధించిన మూల శ్లోకాలను తాత్పర్యాలతో కూడా అందించడం జరుగుతోంది. వ్యక్తిత్వ వికాసానికి, ఉన్నత శిఖరాలను చేరుకోవడానికి ఈ శ్లోకాలు, తాత్పర్యాలు, వచనాలు ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు చూపిన గీతామార్గంలో నడుద్దాం! ఇతరులకు ఆదర్శమై, పరమాత్ముని అనుగ్రహానికి పాత్రులమవుదాం!

1. “లక్ష్యం పైన దృష్టి సారించు”

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽ చ్యుత॥ 1-21
యావదేతాన్ నిరీక్షేఽహం యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్యమ్ అస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ 1-22

కృష్ణా! రణరంగమునందు నిలిచియున్న ప్రతిపక్ష యోధులను పరికించి, వారిలో ఎవరితో నేను యుద్ధము చేయవలసియున్నదో గమనించునంత వరకు రథమును ఇరు సేనల మధ్య నిలిపియుంచుము.

2. “అధైర్యాన్ని వదిలిపెట్టి ధైర్యంతో ముందుకుసాగు”

క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప ॥ 2-3

పార్థా! అధైర్యము పొందకుము. పరంతపుడవగు నీకు ఇది తగదు. నీచమగు ఈ మనో దౌర్బల్యమును వీడి యుద్ధమునకు సంసిద్ధుడవై లెమ్ము! అని జాగృతునిజేయ ప్రయత్నించిన శ్రీకృష్ణునితో అర్జునుడు...

3. “అనవసరమైన విషయాలను గురించి బాధపడకు”

అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ।
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పండితాః ॥ 2-11

దుఃఖింపదగని వారిని గూర్చి దుఃఖించుచుంటివి. పండితుని వలెనూ పలుకుచుంటివి. జీవించియున్న వారిని గూర్చిగాని, మరణించిన వారిని గూర్చిగాని పండితులు దుఃఖింపరు.

4. “ఆత్మజ్ఞానాన్ని తెలుసుకో”

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్ నాయం భూత్వా భవితా వా నభూయః।
అజో నిత్యః శాశ్వతోఽ యం పురాణో న హన్యతే హన్యమానే శరీరే॥ 2-20

ఆత్మ జరామరణములు లేనిది. ఇది ఒకప్పుడుండి మరియొకప్పుడు లేకపోవుట అనునదిలేదు. ఇది జన్మరహితము, నిత్యము, శాశ్వతము, సనాతనమూ అయినది. చంపబడునది శరీరమేకాని ఆత్మకాదు.

5. “గౌరవం కలవానికి అపకీర్తి మరణం కంటే దారుణమైనది”

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽ వ్యయామ్ ।
సంభావితస్య చాకీర్తిః మరణాదతిరిచ్యతే ॥ 2-34

నీ అపకీర్తిని గూర్చి లోకులు చిరకాలము చెప్పుకొందురు. గౌరవము కలవానికి అపకీర్తి మరణముకన్నా అధికమైనది.

6. “జయాపజయాలతో ప్రమేయం లేకుండా ధర్మం కోసం పోరాడు”

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి॥ 2-38

సుఖదుఃఖములను, లాభాలాభములను, జయాపజయములను సమముగా నెంచి యుద్ధమునకు సంసిద్ధుడవుకమ్ము. అట్లు చేయదువేని నీవు పాపమును పొందవు.

7. "బాగుగా ఆలోచించి స్థిరమైన నిర్ణయానికి రా!"

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః ఏకేహ కురునందన ।

బహుశాఖా హ్యనంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ॥ 2-41

కురునందనా! కర్మయోగానుష్ఠానమున నిశ్చయముతో కూడిన బుద్ధి ఒకటియే ఉండును. నిశ్చయము లేని వారి బుద్ధులు పలు విధములై అనంతములైయుండును.

8. "ఫలితం కోసం ఎదురు చూడకుండా నీవు చేయవలసిన పనిని చేసుకుంటూ వెళ్ళు!"

కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన ।

మా కర్మఫలహేతుర్భూః మా తే సంగోఽస్త్వకర్మణి ॥ 2-47

కర్మాచరణమునందే నీకధికారము కలదు. కాని, దాని ఫలితముపైన ఎన్నడునూ లేదు. నీవు కర్మ ఫలమునకు కారణము కారాదు. అట్లని కర్మలను మానుటయందాసక్తుడవు కావలదు.

9. “పనిలో నైపుణ్యాన్ని పెంచుకో”

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభే సుకృతదుష్కృతే ।
తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్ ॥ 2-50

సమత్త్వబుద్ధిగలవాడు పుణ్యపాపములను రెండింటిని ఈ లోకమునందే త్యజించును. కావున సమత్త్వబుద్ధితో నిష్కామ కర్మయోగముమ కొరకు ప్రయత్నింపుము. నిష్కామముగా, సమత్త్వబుద్ధితో కర్మలనాచరించుటయే నైపుణ్యము. కర్మాచరణము నందు నైపుణ్యమే యోగము.

10. “అనవసరమైన ఆలోచనలు మాని ఏకాగ్రచిత్తంతో పనిచేయి”

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।
సమాధావచలా బుద్ధిస్తదా యోగమవాప్స్యసి ॥ 2-53

నానావిధములగు విషయముల శ్రవణముచే విచలితమైన నీ అంతఃకరణము ఎపుడు పరమాత్మ ధ్యానమందు స్థిరముగా నిలిచి యుండునో అపుడు నీవు యోగమును పొందగలవు.

11. “ఎలాంటి పరిస్థితులు ఎదురైనా స్థితప్రజ్ఞుడిగా ఉండు”

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః ।
వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మునిరుచ్యతే ॥ 2-56

దుఃఖములు కలిగినప్పుడు దిగులు చెందని వాడును, సుఖముల యందు ఆసక్తిలేనివాడును, రాగము, భయము, క్రోధము తొలగిన వాడును అయిన ముని స్థితప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

12. “ఉత్తమ జీవితం గడపాలంటే ఇంద్రియాలను అదుపులో పెట్టుకో”

యతతో హ్యపి కౌంతేయ పురుషస్య విపశ్చితః ।
ఇంద్రియాణి ప్రమాథీని హరంతి ప్రసభం మనః ॥ 2-60
తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః ।
వశే హి యస్యేంద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 2-61

ఓ కౌంతేయా! వివేకియైనవాడు నిగ్రహింప ఎంత ప్రయత్నించినను, ప్రబలమైన ఇంద్రియములు వాని మనస్సును విషయములవైపు ఆకర్షించుచునేయుండును. కావున సర్వేంద్రియములను నిగ్రహించి, ఏకాగ్రచిత్తముతో, మత్పరాయణుడై యుండవలెను. ఇంద్రియములను స్వాధీనమొనర్చుకొనువాని బుద్ధి స్థిరముగా నుండును.

13. “అథః పతనానికి దారితీసే స్వార్థపరమైన కోరికల విషవలయంలో చిక్కుకోకు”

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సంగస్తేషూపజాయతే ।
సంగాత్ సంజాయతే కామః కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే ॥ 2-62
క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః ।
స్మృతిభ్రంశాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ 2-63

విషయ వాంఛలను గూర్చి సదా మననము చేయువానికి వానియందు అనురాగమధికమై అది కామముగా మారి చివరకు క్రోధమగును. క్రోధము వలన అవివేకము కలుగును. అవివేకము వలన మనుజుడు సత్ప్రవర్తనను విస్మరించి, దాని ఫలితముగా బుద్ధిని కోల్పోయి, చివరకు అధోగతి చెందును.

14. “శాంతమున్నవానికే సౌఖ్యం లభిస్తుంది”

నాస్తి బుద్ధిరయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా ।
న చాభావయతః శాంతిః అశాంతస్య కుతః సుఖమ్ ॥ 2-66

ఇంద్రియములు, మనస్సు వశమునందుండని వానికి ఆత్మ విషయక బుద్ధి ఉండదు. అట్టి అయుక్తునకు ఆత్మస్వరూప భావన కలుగదు. ఆత్మచింతన లేనివానికి శాంతి లభించదు. శాంతిలేనివానికి సుఖమెట్లు లభించును?

15. "లోక కళ్యాణం కోసం అలోచించే జ్ఞానిలా జీవించు"

యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః ॥ 2-69

సమస్త ప్రాణులకు ఏది రాత్రియైయున్నదో, దానియందు స్థితప్రజ్ఞుడైన యోగి మేల్కొని యుండును. దేనియందు ప్రాణులు మేల్కొని యున్నచో అది పరమార్థ తత్త్వజ్ఞానికి రాత్రియైయుండును.

16. "విషయ భోగాలపై ఆసక్తి ఉన్నవాడు శాంతిని పొందలేడు"

ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠం సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్।
తద్వత్ కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే స శాంతిమాప్నోతి న కామకామీ ॥ 2-70

అనంత జలరాశితో అలరారుచున్న సముద్రములోనికి నదులన్నియూ వచ్చిచేరి, ఆ సముద్రములో లీనమగునట్లు – ఎట్టి వికారములూ కలిగింపకయే సమస్తభోగములూ స్థితప్రజ్ఞునిలో లీనమగుచున్నవి. ఆ పురుషుడే పరమశాంతిని పొందును. భోగాసక్తుడు శాంతిని పొందజాలడు.

17. “నీకు విధించబడిన కర్తవ్యాన్ని జాగ్రత్తగా ఆలోచించి జీవనాన్ని సాగించు”

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రాఽపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః ॥ 3-8

నీవు శాస్త్రవిహితమైన కర్మను ఆచరింపుము. కర్మలనాచరింప కుండుటకంటే కర్మాచరణమే శ్రేష్ఠము. కర్మలను చేయకుండుట వలన నీకు శరీరయాత్ర కూడా సిద్ధింపదు.

18. “నీకు విధించబడిన పనిని పవిత్రమైన భావనతో చెయ్యి”

కర్మబ్రహ్మోద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 3-15

కర్మ వేదము వలన కలుగును. వేదము పరమాత్మ వలన ఉద్భవించెను. కావున సర్వవ్యాపి అయిన బ్రహ్మము సర్వదా యజ్ఞమునందు ప్రతిష్ఠితమై యున్నది.

19. “నీవు చేయవలసిన పనిని, ఫలితం గురించి మథనపడకుండా చెయ్యి”

తస్మాదసక్తఃసతతంకార్యంకర్మసమాచర ।
అసక్తో హ్యాచరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః ॥ 3-19

అర్జునా! ఫలాపేక్షారహితముగా నీవు చేయవలసిన కర్మలనాచరించుము. అట్లాచరించు మనుజుడు మోక్షము నొందును.

20. “నీవు చేయవలసిన పనిని లోకహితం కోసం చెయ్యి’

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమాస్థితా జనకాదయః ।
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్హసి ॥ 3-20

జనకుడు మున్నగు వారు నిష్కామ కర్మచేతనే మోక్షమును పొందిరి. కావున అర్జునా ! నీవునూ లోకహితార్థమై కర్మల నాచరించుటయే సముచితము.

21. "నీవు చేయవలసిన పనిని ఇతరులకు ఆదర్శం అగునట్లుగా చెయ్యి"

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠః తత్తదేవేతరో జనః ।
స యత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే ॥ 3-21

ఉత్తములైన వారు దేనినాచరింతురో దానినే ఇతరులునూ ఆచరింతురు. ఉత్తములు దేనిని ప్రమాణముగా అంగీకరింతురో లోకమంతయూ దానినే అనుసరించును.

22. "నీ పనిని నేర్పుతో, లోక కళ్యాణం కోసం చేస్తూ, ఇతరులచేత కూడా చేయించు"

న బుద్ధిభేదం జనయేదజ్ఞానాం కర్మసంగినామ్ ।
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి విద్వాన్ యుక్తఃసమాచరన్॥ 3-26

జ్ఞానియైనవాడు కర్మాసక్తులైన అజ్ఞానుల బుద్ధిని చలింపజేయరాదు. తాను నిష్కామముగా నేర్పుతో కర్మల నాచరించుచు, వారి చేత ఆచరింపజేయవలెను.

23. “కర్మఫలాన్ని పరమాత్మకు అర్పించి, జీవన పోరాటాన్ని సాగించు”

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వవిగతజ్వరః ॥ 3-30

అర్జునా! వివేకబుద్ధితో సమస్త కర్మలనూ నాయందు సమర్పించి, నిష్కాముడవై, మమకారములేనివాడవై, సంతాపమును వదలి యుద్ధము చేయుము.

24. “రాగద్వేషాలకు వశంకాకుండా పనిచెయ్యి”

ఇంద్రియస్యేంద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్ తౌ హ్యస్య పరిపన్థినౌ ॥ 3-34

అర్జునా! ఇంద్రియ విషయములన్నింటిలోను రాగద్వేషములు వ్యవస్థితములై యుండును. మనుజుని శ్రేయోమార్గమునకు ప్రబలశత్రువులైన ఆ రాగద్వేషములకు వశముకావలదు.

25. "నీకు విధించబడిన ధర్మాన్నే ఆచరించు"

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః ॥ 3-35

చక్కగా అనుష్ఠింపబడిన పరధర్మము కన్నా - గుణము లేనిదైననూ స్వధర్మమే మేలు. అట్టి స్వధర్మాచరణమున మరణము సంభవించిననూ మేలే! పరధర్మము భయంకర మైనది.

26. "కోరికలను తప్పనిసరిగా జయించు"

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్॥ 3-43

బుద్ధికంటే అత్యంత ఉత్కృష్టమైనదే ఆత్మ. కావున మహాబాహో! ఈ విషయమును గ్రహించి బుద్ధిచేత మనస్సును వశపరచుకొని దుస్సాధ్యమైన కామమనెడి శత్రువును జయింపుము.

27. “అధర్మాన్ని చెయ్యకు! దేవుడు శిక్షిస్తాడు!”

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత ।
అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్ ॥ 4-7
పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యేగే ॥ 4-8

ఏ కాలమున ధర్మమునకు హాని కలుగునో, అధర్మము వృద్ధినొందునో, ఆయా సమయములయందు, శిష్టరక్షణ, దుష్టశిక్షణ, ధర్మ సంరక్షణముల కొరకు ప్రతీ యుగమున అవతారము దాల్చుచుందును.

28. “భగవంతుణ్ణి ఏ దృష్టితో సేవిస్తే, ఆ విధంగా అనుగ్రహిస్తాడు”

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్ ।
మమ వర్త్మానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 4-11

ఎవరెవరు ఏ విధముగా నన్ను సేవించుచుందురో వారిని ఆ విధముగా అనుగ్రహింతును. పార్థా! మనుజులు సర్వవిధములా నా మార్గమునే అనుసరించుచుందురు.

29. "గుణ కర్మలను బట్టి నాలుగు వర్ణాల వ్యవస్థను పరమాత్మ ఏర్పాటు చేశాడు."

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః ।
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ ॥ 4-13

గుణకర్మల విభాగముననుసరించి నాలుగు వర్ణములు నాచే సృష్టింపబడినవి. ఆ సృష్టికి నేను కర్తనైనప్పటికి, నన్ను అకర్తనుగనూ, నాశరహితునిగనూ ఎరుంగుము.

30. "పూర్వులు నడిచిన కర్మ మార్గంలోనే ప్రయాణించు"

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
కురు కర్మైవ తస్మాత్ త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ ॥
4-15

అర్జునా ! ఈ విధముగా తెలిసికొని ప్రాచీనులైన మముక్షువులు కర్మలనాచరించిరి. కావున నీవునూ ప్రాచీనులచే పూర్వమనుష్ఠింప బడిన కర్మనే ఆచరింపుము.

31. “నిస్వార్థబుద్ధితో పనులను చెయ్యి! నీకు ఏ పాపము అంటదు”

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్ నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ 4-21

కోరికలను త్యజించి, ఇంద్రియములను నిగ్రహించుకొని, సమస్త భోగవస్తువులను విడనాడి, కేవలము శరీర యాత్రకు అవసరమైన కర్మలను మాత్రమే ఆచరించు యోగి ఏ పాపమునూ పొందదు.

32. “కర్మలోని ప్రతి అంశము పరబ్రహ్మ స్వరూపమే”

బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్।
బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ 4-24

యజ్ఞపాత్రము బ్రహ్మము, హోమద్రవ్యము బ్రహ్మము, అగ్ని బ్రహ్మము, హోమము చేయువాడు బ్రహ్మము, బ్రహ్మకర్మ సమాధిచేత పొందదగు ఫలము కూడా బ్రహ్మమనియే తలంచవలయును.

33. "పవిత్రమైన భావనతో పనులు చెయ్యి లేకపోతే జీవితం వృధా"

యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాంతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ ॥ 4-31

ఓ కురుసత్తమా! యజ్ఞములాచరింపగా మిగిలిన అమృతరూపమైన అన్నమును భుజించువారు శాశ్వత పరబ్రహ్మమును పొందుదురు. యజ్ఞము చేయనివానికి ఇహ లోకమే లేదు. పరలోకమెక్కడిది?

34. "భక్తిశ్రద్ధలతో గురువును సేవించు, వారు జ్ఞానాన్ని తప్పక ఉపదేశిస్తారు"

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః ॥ 4-34

వినయపూర్వకమైన ప్రశ్నలచేతను, సేవచేతను అర్థించినచో, తత్త్వవేత్తలగు జ్ఞానులు నీకు జ్ఞానమునుపదేశించగలరు.

35. "జ్ఞానంతో సమానమైనది, పవిత్రమైనది ఇంకొకటి లేదు"

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే ।

తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి ॥ 4-38

ఈ లోకమున జ్ఞానముతో సమానమైనది, పవిత్రమైనది మరియొకటి లేదు. అట్టి జ్ఞానమును యోగి కాలక్రమమున స్వయముగా పొందును.

36. "జ్ఞానాన్ని సాధించడానికి శ్రద్ధ, ఇంద్రియ నిగ్రహము అత్యవసరము"

శ్రద్ధావాన్ లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేంద్రియః ।

జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరామ్ శాంతిమచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 4-39

శ్రద్ధ, పట్టుదల, ఇంద్రియ నిగ్రహము గలవాడు జ్ఞానమును పొందును. అట్టి జ్ఞానమును బడసి అతడు శీఘ్రముగా ఉత్కృష్టమైన మోక్షమును పొందును.

37. "జ్ఞానంలేకపోయినా, శ్రద్ధలేకపోయినా, నిశ్చయాత్మకత లేకపోయినా జీవితంలో ఏమీ సాధించలేము"

అజ్ఞశ్చాశ్రద్దధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి ।
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః ॥
4-40

జ్ఞానశూన్యుడు, శ్రద్ధారహితుడు, సంశయాత్ముడు వినాశమునే పొందును. సంశయాత్మునకు ఇహలోకము, పరలేకము, సౌఖ్యము లేవు.

38. "లే! సందేహిస్తూ కూర్చోక, కార్యరంగంలోకి దూకు!"

తస్మాదజ్ఞానసంభూతం హృత్స్థం జ్ఞానాసినాత్మనః ।
ఛిత్త్వైనం సంశయం యోగమ్ ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ 4-42

'ఓ భారతా! లెమ్ము.... నీ హృదయమందున్న అజ్ఞానజనితమైన సందేహమును జ్ఞానమను ఖడ్గముతో ఖండించి, కర్మయోగమునాచరింపుము' అని కృష్ణ భగవానుడు అర్జునుని జాగృత పరచెను.

39. "ఫలితాన్ని పరమాత్మకు వదిలిపెట్టి పనులు చేసేవాడికి పాపపుణ్యాలు అంటవు"

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సంగం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివాంభసా ॥ 5-10

ఎవడు ఫలాసక్తిని విడచి బ్రహ్మార్పణముగా కర్మల నాచరించునో, తామరాకుపై నీటిబిందువులు అంటనిరీతిగా అతనిని పాపములంటవు.

40. "నీవు చేసిన పాపపుణ్యాలతో పరమాత్మకు సంబంధం లేదు. నీవే అనుభవించాలి"

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యంతి జంతవః ॥ 5-15

ఎవని పాపపుణ్యములనూ పరమాత్మ స్వీకరింపడు. అజ్ఞానముచే జ్ఞానము కప్పబడియుండుట వలన మనుజులు మోహము నొందుచున్నారు.

41. “జ్ఞానం సూర్యుని వంటిది. అందుచేత పరమార్థతత్త్వం స్పష్టంగా బోధపడుతుంది”

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః ।
తేషామాదిత్యవత్ జ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ ॥ 5-16

ఎవరి అజ్ఞానము జ్ఞానము చేత నశింపజేయబడునో, వారికి జ్ఞానము సూర్యునివలె పరమార్థ తత్త్వమును ప్రకాశింపజేయుచున్నది.

42. “పరమాత్మే సర్వమని నమ్మినవానికి మోక్షం తప్పక లభిస్తుంది”

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానః తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః ।
గచ్ఛంత్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః ॥ 5-17

పరమాత్మయందే బుద్ధిని, మనస్సును నిలిపినవారు, పరమాత్మయందే నిష్ఠగలవారు, ఆ పరమాత్మయే పరమగతియని నమ్మినవారు, జ్ఞానసాధనతో పాపరహితులై పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షమును పొందుదురు.

43. "సర్వజీవులయందును సమదృష్టికలవాడే పండితుడు"

విద్యావినయసంపన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శుని చైవ శ్వపాకే చ పండితాః సమదర్శినః ॥ 5-18

విద్యావినయసంపన్నుడగు బ్రాహ్మణుని యందును, గోవునందును, ఏనుగునందును, శునకమునందునూ, శునక మాంసము వండుకొని తినువాని యందునూ పండితులు సమదృష్టి కలిగియుందురు.

44. "ఆనందంగా జీవించాలంటే ఉద్వేగాలను అణచుకోవాలి"

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్ ।
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥ 5-26

కామక్రోధ వివర్జితులు, మనో నిగ్రహము కలవారు, ఆత్మ జ్ఞానులు అయిన యతులకు ఎల్లప్పుడునూ బ్రహ్మానందమే.

45. "వృద్ధి, పతనాలు నీ చేతిలోనే ఉన్నాయి, నిన్ను నువ్వే ఉద్ధరించుకో"

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మానం నాత్మానమవసాదయేత్ ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో బంధుః ఆత్మైవ రిపురాత్మనః ॥ 6-5

ఈ లోకమునందు మనుజుడు తనకు తానే మిత్రుడునూ, శత్రువునూ గాన, అధోగతి నొందక తనను తానే ఉద్ధరించుకొనవలెను.

46. "ఉత్తముల లక్షణాలను అలవరుచుకో"

సుహృన్మిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబంధుషు ।
సాధుష్వపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ 6-9

సుహృదులను, మిత్రులను, శత్రువులను, తటస్థులను, మధ్యస్థులను, ద్వేషింపదగినవారిని, బంధువులను, సాధువులను, పాపులను సమభావముతో చూచువాడు ఉత్తముడు.

47. "నియమాలను పాటించి ఏకాగ్రతను పెంచుకో"

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు ।
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా ॥ 6-17

మితమైన ఆహారవిహారములు, కర్మాచరణములు, మితమైన నిద్ర, మెలకువ కలవానికి దుఃఖనాశకమగు ధ్యానయోగము సిద్ధించును.

48. "అభ్యాసంతో మనస్సును నిగ్రహించుకో"

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ 6-35

మహాబాహో! నిస్సందేహముగా మనస్సు చంచలమైనది. నిగ్రహించుటకు దుస్సాధ్యమైనది. అయిననూ దానిని అభ్యాస, వైరాగ్యములచేత నిగ్రహింపవచ్చును.

49. "నువ్వు చేసే మంచిపనులే నిన్ను రక్షిస్తాయి"

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే ।
న హి కల్యాణకృత్ కశ్చిత్ దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి ॥ 6-40

పార్థా! యోగస్థితిని పొందజాలని వానికి ఇహపరలోకము లందు వినాశముకలుగదు. నాయనా! మంచిపనులు చేయువాడెవ్వడును దుర్గతిపాలుగాడు.

50. "నీకు విధించబడిన కర్తవ్యాన్ని ఆచరించడమే ఉత్తమోత్తమం"

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః ।
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున ॥ 6-46

యోగియైనవాడు, తాపసులకంటెను, జ్ఞానులకంటెను, కర్మ నిష్ఠులకంటెను శ్రేష్ఠుడని తలంపబడుచున్నాడు. కావున అర్జునా! నీవు యోగివి కమ్ము !

51. 'నిరంతరం పరమాత్మకోసం ప్రయత్నిస్తూనే ఉండు"

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే ।
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥ 7-3

వేలకొలదీ జనులలో ఏ ఒక్కడో జ్ఞానసిద్ధి కొరకు ప్రయత్నించును. అట్లు ప్రయత్నించు వారిలో ఏ ఒకడు మాత్రమే నన్ను యథార్థముగా తెలిసికొనగలుగును.

52. "పరమాత్మ సర్వవ్యాపి అని తెలుసుకో"

మత్తః పరతరం నాన్యత్ కించిదస్తి ధనంజయ ।
మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ 7-7

అర్జునా! నాకంటే శ్రేష్ఠమైనది మరియేదియునూ లేదు. సూత్రమున మణులవలె నాయందు ఈ జగమంతయూ కూర్చబడియున్నది.

53. "పరమాత్మను చేరడమే అంతిమ గమ్యంగా పెట్టుకో"

అంతవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్ ।
దేవాన్ దేవయజో యాంతి మద్భక్తా యాంతి మామపి ॥

7-23

అల్పబుద్ధులు పొందు ఫలము నశ్వరము. దేవతల నారాధించువారు దేవతలను, నా భక్తులు నన్నూ పొందుదురు.

54. "కనిపించనంత మాత్రాన దేవుడు లేడనుకోకు, యోగమాయ కారణంగా దేవుడు కనిపించడు."

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః ।
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్ ॥

7-25

యోగమాయచే ఆవరించబడి నేనందరకును గోచరింప కున్నాను. ఈ మూఢ లోకము నన్ను జన్మరహితునిగను, శాశ్వతునిగనూ తెలియజాలకున్నది.

55. “అభ్యాసంతో, ఏకాగ్రతతో పనిచేసేవాడు పరమలక్ష్యాన్ని జేరతాడు”

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా ।
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థనుచింతయన్॥ 8-8

అర్జునా! అభ్యాసయోగముమతో ఏకాగ్ర చిత్తమున దివ్యరూపుడైన పరమపురుషుని స్మరించువాడు అతనినే చెందును. ఆ పరమపురుషుడే సర్వజ్ఞుడు, పురాణ పురుషుడు, సర్వపోషకుడు, అనూహ్యమైనరూపము కలవాడు, సూర్యకాంతి సదృశ తేజోమయుడు, అజ్ఞానాంధకారమునకు ఆవలివాడు.

56. “ఉన్నతమైన లక్ష్యాన్ని చేరడానికి అనన్యభక్తి, శ్రద్ధ అవసరం”

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప॥ 11-54

పరంతపా! ఇట్టి నా విశ్వరూపమును దర్శించుటకు, యథార్థముగా గ్రహించుటకు, చేరుటకు అనన్యభక్తిచేతనే సాధ్యమగును.

57. "మనం చేసే పనుల్ని పరమాత్మ గమనిస్తున్నాడని తెలుసుకో"

సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ 13-13

ఆ పరమాత్ముని చేతులు, పాదములు, నేత్రములు, చెవులు, శిరస్సులు, ముఖములు సర్వత్ర స్థితములై ఉన్నాయి. అతడు సర్వాన్ని ఆవరించి ఉన్నాడు.

58. "మంచి లక్షణాలను అలవాటు చేసుకో! వృద్ధిలోకి వస్తావు!"

దైవీ సంపద్విమోక్షాయ నిబంధాయాసురీ మతా ।
మా శుచః సంపదం దైవీమ్ అభిజాతోఽసి పాండవ ॥ 16-5

ఓ అర్జునా! దైవీ సంపద ముక్తిదాయకము. ఆసురీసంపద బంధహేతువు. నీవు దైవీసంపదతో పుట్టినవాడవు. కనుక శోకింపకుము.

3వ భాగం
సందేహాలు - సమాధానాలు

1. **ప్ర. భగవద్గీతలోని మొదటి శ్లోకం ఏ పదముతో ప్రారంభమవుతుంది?**

   స. భగవద్గీతలోని మొదటి శ్లోకం ధర్మము అనే పదముతో ప్రారంభమవుతుంది.

   "ఓ సంజయా! యుద్ధసన్నద్ధులై, ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమునకు జేరియున్న నా కుమారులును, పాండవులును ఏమి చేసిరి?"

   ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః ।
   మామకాః పాండవాశ్చైవ కిమకుర్వత సంజయ ॥ 1-1

2. **ప్ర. కృష్ణార్జునుల శంఖముల పేర్లు ఏమిటి?**

   స. శ్రీకృష్ణుని శంఖము పేరు – పాంచజన్యము

   అర్జునుని శంఖము పేరు – దేవదత్తము

   భీముని శంఖము పేరు – పౌండ్రము

   ధర్మరాజు శంఖము పేరు – అనంత విజయము

   నకులుని శంఖము పేరు – సుఘోషము

   సహదేవుని శంఖము పేరు – మణి పుష్పకము

   పాంచజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః ।
   పౌండ్రం దధ్మౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః ॥ 1-15

అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।
నకులః సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ 1-16

3. ప్ర. దుర్యోధనుడు ఏ రకమైన వ్యక్తి?

స. దుర్యోధనుడు ఒక ఆతతాయి.

4. ప్ర. ఆతతాయి అంటే ఎవరు?

స. అగ్నిదో గరదశ్చైవ శస్త్రపాణిః ధనాపహః ।
క్షేత్రదారాపహర్తా చ షడేతే ఆతతాయినః ॥

ఇళ్ళకు నిప్పుపెట్టువాడు, విషాన్ని ప్రయోగించేవాడు, స్వార్థ బుద్ధితో నిరాయుధులను భయపెట్టడానికి ఆయుధాలను ధరించేవాడు, పరుల ధనాన్ని అపహరించేవాడు, పరుల భూములను, వనితలను, భార్యలను అపహరించువాడు - ఈ ఆరుగురిని ఆతతాయులు అంటారు.

5. ప్ర. అర్జునుడు శిష్యునిగా తనను గ్రహించి, ఉపదేశించ వలసిందిగా శ్రీకృష్ణుని కోరిన శ్లోకం ఏది? (లేక) గీతలో శరణాగతి శ్లోకం అని దేనిని అంటారు?

స. భగవద్గీతలోని 2వ అధ్యాయంలోని 7వ శ్లోకాన్ని శరణాగతి శ్లోకం అంటారు.

"కార్పణ్యదోషము (పిరికితనము)నకు లోనై నా స్వభావమును కోల్పోయి గిలగిలలాడుచున్నాను. ధర్మాధర్మముల విచక్షణకు దూరమై నా కర్తవ్యమును నిర్ణయించుకొనలేకున్నాను. నాకు నిజముగా శ్రేయస్కరమైన దానిని తెలుపుము. నేను నీకు

శిష్యుడను, శరణాగతుడను, ఉపదేశింపుము”

కార్పణ్య దోషోప హత స్వభావః పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మ సంమూఢ చేతాః
యచ్ఛ్రేయః స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే శిష్య స్తే హం శాధిమాం త్వాం ప్రపన్నమ్

6. ప్ర. **తత్త్వజ్ఞాని అంటే ఎవరు?**

స. అనిత్యమైనదానికి ఉనికి లేదని, నిత్యమైనది ఎల్లప్పుడూ ఉంటుందని (దానికి లేకుండుట లేదని) తెలిసినవాడే తత్త్వజ్ఞాని.

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః ।
ఉభయోరపి దృష్టోఽంతః త్వనయోస్తత్త్వదర్శిభిః 2-16

7. ప్ర. **భగవద్గీతలో ఆత్మతత్త్వ విచారణ ఎక్కడ కనిపిస్తుంది?**

స. భగవద్గీతలో ఆత్మతత్త్వ విచారణ 2వ అధ్యాయము (సాంఖ్య యోగం) లోని 12వ శ్లోకం నుండి 30వ శ్లోకం వరకు కనిపిస్తుంది.

8. ప్ర. **ఆత్మ ఎటువంటిది?**

స. ఛేదించడానికి, దహించడానికి, తడపడానికి, శోషింప జేయడానికి సాధ్యముకానిది ఆత్మ. ఇది నిత్యము, సర్వవ్యాపి, అచలము, స్థిరమైనది, శాశ్వతమైనది.

వ్యక్తంచేయడానికి, ఊహించడానికి, మార్చడానికి సాధ్యం కానిది ఆత్మ.

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమ్ అక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।
నిత్యః సర్వగతః స్థాణుః అచలోఽయం సనాతనః ॥ 2-24

అవ్యక్తోఽ యమచింత్యోఽ యమ్ అవికార్యోఽ యముచ్యతే।
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి ॥ 2-25

9. ప్ర. ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించడం సరియేనా?

స. ఆత్మ ఎల్లప్పుడూ ఆనందంగా ఉంటుంది. "ఆత్మ"కు ఏదీ అంటదు. దానికి శాంతి కలగాలని కోరుకోవడం సరియైన పని కాదు. కాని మరణించిన ఏ జీవికైనా సద్గతులు రావాలని ప్రార్థించవచ్చు.

"ఆత్మ జరామరణములు లేనిది. ఇది ఒకప్పుడుండి మరొయొకప్పుడు లేకపోవుట అనునదిలేదు. ఇది జన్మరహితము, నిత్యము, శాశ్వతము, సనాతనమూ అయినది. చంపబడినది శరీరమేకాని ఆత్మకాదు."

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః ।
అజో నిత్యః శాశ్వతోఽ యం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥

10. ప్ర. మరణం కంటే దారుణమైనది ఏది?

స. గౌరవం కలవానికి అపకీర్తి మరణంకంటే దారుణమైనది.

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽ వ్యయామ్ ।
సంభావితస్య చాకీర్తిః మరణాదతిరిచ్యతే ॥ 2-34

11. ప్ర. **స్థితప్రజ్ఞుడు అంటే ఎవరు?**

స. దుఃఖాలు కలిగినప్పుడు దిగులు చెందని వాడును, సుఖాలపై ఆసక్తిలేనివాడును, రాగము, భయము, క్రోధము తొలగిన వాడును, స్థిరమైనబుద్ధికలవాడును అయిన వ్యక్తిని స్థితప్రజ్ఞుడు అంటారు.

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః ।
వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మునిరుచ్యతే ॥ 2-56

12. ప్ర. **స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణం ఏమిటి?**

స. తాబేలు అన్నివైపుల నుండి తన అవయవాలను ముడుచు కొనునట్లుగా, స్థితప్రజ్ఞుడు విషయాల నుండి ఇంద్రియాలను ఉపసంహరించుకొని జ్ఞానాన్ని స్థిరంగా ఉంచుకుంటాడు.

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽంగానీవ సర్వశః ।
ఇంద్రియాణీంద్రియార్థేభ్యః తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా॥ 2-58

13. ప్ర. **మనిషి పతనం ఎట్లా జరుగుతుంది?**

స. విషయ వాంఛలను గూర్చి ఎప్పుడూ మననం చేసేవానికి వానియందు అనురాగం అధికమై, అది కామంగా మారి, చివరకు క్రోధం అవుతుంది. క్రోధం వలన అవివేకం కలుగుతుంది. అవివేకం వలన మనుజుడు సత్ప్రవర్తనను విస్మరించి, దాని ఫలితంగా బుద్ధిని కోల్పోయి, చివరకు అధోగతి చెందుతాడు.

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సంగస్తేషూపజాయతే ।
సంగాత్ సంజాయతే కామః కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే॥
2-62

క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః ।
స్మృతిభ్రంశాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ 2-63

14. ప్ర. **ఎవనికి శాంతి లభిస్తుంది?**

స. ఎవడు కోరికలనన్నింటినీ త్యజించి, వాటియందు ఆసక్తిని విడిచిపెట్టి "నాది" అనే భావాన్ని వదులుకొని, అహంకారాన్ని విడిచిపెట్టి ప్రవర్తిస్తాడో, అతడు నిశ్చయంగా శాంతిని పొందుతాడు.

విహాయ కామాన్ యః సర్వాన్ పుమాంశ్చరతి నిఃస్పృహః।
నిర్మమో నిరహంకారః స శాంతిమధిగచ్ఛతి ॥ 2-71

15. ప్ర. **మిథ్యాచారుడు ఎవరు?**

స. ఎవడు కర్మేంద్రియాలను బలవంతంగా నియంత్రించి, మనస్సులో మాత్రం విషయాలను గూర్చి చింతిస్తూ ఉంటాడో, అట్టివాడు మూఢచిత్తుడైన కపట వర్తనుడు. అతనినే మిథ్యాచారుడు అని అంటారు.

కర్మేంద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్।
ఇంద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే॥ 3-6

16. ప్ర. **కర్మ మార్గంలో మోక్షాన్ని పొందినవారెవరైనా ఉన్నారా?**

స. జనకుడు మొదలైన వారు నిష్కామ కర్మ ద్వారా మోక్షాన్ని పొందారు.

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమ్ ఆస్థితా జనకాదయః ।
లోకసంగ్రహమేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్హసి ॥ 3-20

17. ప్ర. జ్ఞానులకు నిత్య శత్రువు ఏది?

స. ఎన్నటికీ చల్లారని అగ్ని వంటి కామమే జ్ఞానులకు నిత్య శత్రువు.

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
కామరూపేణ కౌంతేయ దుష్పూరేణానలేన చ ॥ 3-39

18. ప్ర. పునర్జన్మ ఎవనికి ఉండదు?

స. ఎవడు పరమాత్మయొక్క దివ్యమైన జన్మ కర్మలను గూర్చి యథార్థముగా తెలుసుకుంటాడో, అతడు దేహాన్ని విడిచిన పిమ్మట పరమాత్మనే చేరతాడు. అతనికి పునర్జన్మ ఉండదు.

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమ్ ఏవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున ॥ 4-9

19. ప్ర. పండితుడని ఎవరిని అంటారు?

స. ఎవడు సర్వకర్మలను, కోరికలు, సంకల్పాలు లేకుండా చేస్తాడో, ఎవని సర్వకర్మలు జ్ఞానం మాత్రమే ఆధారంగా ఉంటాయో, అట్టివానిని పండితుడని అంటారు.

యస్య సర్వే సమారంభాః కామసంకల్పవర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పండితం బుధాః॥ 4-19

20. ప్ర. **భోజనానికి ముందు పఠించవలసిన శ్లోకములు ఏమిటి?**

స. **బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిః బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।**
బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ 4–24

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥15-14

21. ప్ర. **యజ్ఞాలు ఎన్ని రకాలు?**

స. యజ్ఞాలు చాలా రకాలుగా విభజించబడ్డాయి. అందులో కొన్ని – యోగ యజ్ఞాలు, ద్రవ్యయజ్ఞాలు, తపోయజ్ఞాలు, స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞాలు మొదలైనవి. వీటిని సన్న్యాసులు దృఢవ్రతులై, ప్రయత్నశీలురై ఆచరిస్తున్నారు.

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాపరే ।
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయః సంశితవ్రతాః॥ 4–28

22. ప్ర. **కర్మసన్న్యాసం, కర్మయోగం–ఈ రెండింటిలో ఏది శ్రేష్ఠమైనది?**

స. కర్మసన్న్యాసం, కర్మయోగం – రెండూ కూడా మోక్షప్రదాలే. అందులో, కర్మసన్న్యాసంకంటే కర్మయోగమే శ్రేష్ఠమైనది.

సన్న్యాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసన్న్యాసాత్ కర్మయోగో విశిష్యతే॥ 5–2

23. ప్ర. నిత్య సన్న్యాసి అంటే ఎవరు?

స. రాగద్వేషాలకు అతీతుడై ఉండేవానిని నిత్య సన్న్యాసి అని అంటారు. అట్టి ద్వంద్వరహితుడు సులభంగా సంసార బంధంనుండి ముక్తుడౌతాడు.

జ్ఞేయః స నిత్యసన్న్యాసీ యో న ద్వేష్టి న కాంక్షతి ।
నిర్ద్వంద్వో హి మహాబాహో సుఖం బంధాత్ ప్రముచ్యతే॥ 5-3

24. ప్ర. **మనం చేసే పాపాలను, పుణ్యాలను పరమాత్మ స్వీకరిస్తాడా?**

స. మనం చేసే పాపాలను, పుణ్యాలను పరమాత్మ స్వీకరించడు.

నాదత్తే కస్యచిత్పాపం న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యంతి జంతవః॥ 5-15

25. ప్ర. అనందమయుడని ఎవరిని అంటారు?

స. కామక్రోధాల వలన కలిగే ఉద్వేగాలను సహించే వ్యక్తిని ఆనందమయుడు అంటారు.

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం ప్రాక్శరీరవిమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తః స సుఖీ నరః॥ 5-23

26. ప్ర. నిత్యముక్తుడంటే ఎవరు?

స. ఇంద్రియమనోబుద్ధులను స్వాధీనం చేసుకొని, మోక్షాసక్తుడై, నిత్యం మననం చేస్తూ, కోరికలు, భయం, కోపం లేకుండా ఎవడు ఉంటాడో అట్టివానిని నిత్యముక్తుడు అంటారు.

యతేంద్రియమనోబుద్ధిః మునిర్మోక్షపరాయణః ।
విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యః సదా ముక్త ఏవ సః ॥ 5-28

27. ప్ర. యోగారూఢుడని ఎవరిని అంటారు?

స. ఇంద్రియ విషయాలయందు, కర్మలయందు ఆసక్తిని వదలి, సర్వసంకల్పాలను పరిత్యజించిన వానిని యోగారూఢుడు అంటారు.

యదా హి నేంద్రియార్థేషు న కర్మస్వనుషజ్జతే ।
సర్వసంకల్ప సన్న్యాసీ యోగారూఢస్తదోచ్యతే ॥ 6-4

28. ప్ర. ప్రతి వ్యక్తికి బంధువు ఎవరు? శత్రువు ఎవరు?

స. దేహాన్ని, ఇంద్రియాలను, మనస్సును తీవ్ర ప్రయత్నంతో జయించినవాడు తానే తనకు బంధువు. అట్లు జయించనివాడు తానే తనకు శత్రువు.

బంధురాత్మాత్మనస్తస్య యేనాత్మైవాత్మనా జితః ।
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేతాత్మైవ శత్రువత్ ॥ 6-6

29. ప్ర. యోగ సిద్ధిని పొందినవాడు ఎట్లా ఉంటాడు?

స. యోగసిద్ధిని పొందినవాడు బాగా నిగ్రహింపబడిన తన చిత్తాన్ని ఆత్మయందే లగ్నం చేసి, సమస్త విషయవాంఛల నుండి నివృత్తుడయి ఉంటాడు.

యదా వినియతం చిత్తమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే ।
నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా ॥ 6-18

30. ప్ర. మనస్సును ఏ విధంగా నిగ్రహించుకోవచ్చును?

స. నిస్సందేహంగా మనస్సు చంచలమైనది. నిగ్రహించడానికి దుస్సాధ్యమైనది. అయినా, దానిని అభ్యాస, వైరాగ్యాలచేత నిగ్రహించవచ్చు.

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ 6-35

31. ప్ర. ప్రకృతి ఎన్ని విధాలు? అవి ఏమిటి?

స. ప్రకృతి రెండు రకాలు – అపరా ప్రకృతి, పరా ప్రకృతి. అందులో మొదటిదైన అపరా ప్రకృతి – భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారము, అని ఎనిమిది విధాలుగా విభజింపబడియుంది.

దీనికంటే వేరైనది, జీవరూపమైనది, జగత్తును ధరించేది అయిన మరియొక ప్రకృతిని పరాప్రకృతి అని అంటారు. ఈ రెండు ప్రకృతులలోను పరా ప్రకృతి శ్రేష్ఠమైనది.

భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
అహంకార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా ॥ 7-4
అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్ ।
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్ ॥ 7-5

32. ప్ర. పరమాత్మను ఎవరెవరు సేవిస్తారు?

స. బాధలలోనుండి బయటపడాలని కోరుకునేవాడు (ఆర్తుడు), పరమాత్మను తెలుసుకోవాలని కోరుకునేవాడు (జిజ్ఞాసువు),

వివిధ విషయములకు చెందిన కోరికలను కోరుకునేవాడు (అర్థకాముడు), పరమాత్మను తెలుసుకొనినవాడు (జ్ఞాని) అను నాలుగు విధాలైన పుణ్యాత్ములు పరమాత్మను సేవిస్తూ ఉంటారు.

చతుర్విధా భజంతే మాం జనాః సుకృతినోఽర్జున ।
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థీ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ 7-16

33. ప్ర. మన కోరికలను తీర్చే దేవతలకు ఆ శక్తి ఎవరి నుండి లభించింది?

స. మన కోరికలను తీర్చే దేవతలకు ఆ శక్తి పరమాత్మ నుండి లభించింది.

......

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తః తస్యారాధనమీహతే ।
లభతే చ తతః కామాన్ మయైవ విహితాన్ హి తాన్ ॥ 7-22

34. ప్ర. బ్రహ్మము, అధ్యాత్మము, అధిభూతము, అధి దైవము, అధి యజ్ఞము అంటే ఏమిటి?

స. నాశనం లేనిది, అన్నింటికంటే గొప్పది అయినది బ్రహ్మము.

దేహంలో జీవరూపంలో ఉన్నది అధ్యాత్మము.

ఉత్పత్తి, నాశనము లక్షణంగాగల పదార్థం అధిభూతము.

సమస్త ప్రాణుల ఇంద్రియాలకు శక్తిని ప్రసాదిస్తూ, సూర్యలోకంలో నివసించే హిరణ్యగర్భుడు అధిదైవము.

సమస్త యజ్ఞములకు అధిష్ఠాత అయి, ఈ శరీరమందు ఉండు పరమాత్మ (విష్ణువు) అధియజ్ఞము.

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే ।
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞితః ॥ 8-3

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్ ।
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాం వర ॥ 8-4

35. ప్ర. **బ్రహ్మచారి అనగా ఎవరు?**

స. బ్రహ్మ అనగా వేదము అని అర్థము. వేదోక్తములైన నియమములను ఆచరించువానిని బ్రహ్మచారి అంటారు.

36. ప్ర. **మోక్షం అంటే ఏమిటి?**

స. పరమాత్మను జేరుకోవడాన్ని మోక్షం అంటారు.

37. ప్ర. **ఎవరికి మోక్షం లభిస్తుంది?**

స. సర్వేంద్రియాలను నిగ్రహించి, మనస్సును హృదయము నందు నిలిపి, ప్రాణమును శిరస్సునందు స్థిరముగా ఉంచి, ధ్యానమునందు నిమగ్నుడై "ఓం"కారాన్ని ఉచ్చరిస్తూ, పరమాత్మను స్మరిస్తూ, దేహాన్ని త్యాగం చేసేవానికి మోక్షం తప్పక లభిస్తుంది.

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ ।
మూర్ధ్న్యాధాయాత్మనః ప్రాణమ్ ఆస్థితో యోగధారణామ్ ॥ 8-12

38. ప్ర. చివరి ప్రయాణ కాలంలో ఏమి చేసుకోవాలి?

స. "ఓం"కారాన్ని ఉచ్చరిస్తూ, పరమాత్మను స్మరిస్తూ, దేహత్యాగం చెయ్యాలి. అప్పుడు అతనికి మోక్షం తప్పక లభిస్తుంది.

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మామనుస్మరన్।
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్॥ 8-13

39. ప్ర. ఎవరికి పునర్జన్మ ఉండదు?

స. పరమసిద్ధిని పొందిన మహాత్ములు పరమాత్మను జేరిన పిదప, వారికి పునర్జన్మ ఉండదు.

మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ ।
నాప్నువంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ 8-15

40. ప్ర. పునరావృత్తి ఎవరికి ఉంటుంది?

స. బ్రహ్మ లోకము లగాయతు సమస్త లోకములకు, వాటన్నిటిలోని జీవులకు పునర్జన్మ ఉంటుంది.

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున ।
మాముపేత్య తు కౌంతేయ పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ 8-16

41. ప్ర. యుగములయొక్క కాలప్రమాణం ఎంత?

స. కృతయుగము - 17,28,000 సం॥లు

త్రేతాయుగము - 12,96,000 సం॥లు

ద్వాపరయుగము - 8,64,000 సం॥లు

కలియుగము – 4,32,000 సం॥లు

మొత్తం = 1 మహాయుగము = 43,20,000 సం॥లు

1 మన్వంతరము = 71 మహాయుగములు +

1 కృతయుగము

= 30,84,48,000 సం॥లు.

1 కల్పము = 14 మన్వంతరములు + 1 కృతయుగము

= 4,32,00,00,000 సం॥లు

42.ప్ర. బ్రహ్మగారి పగలు, రాత్రి – కాలప్రమాణం ఎంత?

స. బ్రహ్మగారి 1 పగలు = 1 కల్పము

= 1000 మహాయుగములు

= 4,32,00,00,000 సం॥లు

బ్రహ్మగారి 1 రాత్రి = 1 కల్పము

= 1000 మహాయుగములు

= 4,32,00,00,000 సం॥లు

బ్రహ్మగారి ఒక రోజు = 1 పగలు + 1 రాత్రి

= 8,64,00,00,000 సం॥లు

బ్రహ్మదేవుని పగటికాలపు ప్రారంభంలో సృష్టి జరుగుతుంది. బ్రహ్మదేవుని రాత్రికాలపు ప్రారంభంలో ప్రలయము సంభవిస్తుంది.

సహస్రయుగపర్యంతమ్ అహర్యద్బ్రహ్మణో విదుః ।
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽ హెూరాత్రవిదో జనాః ॥ 8-17

43. ప్ర. **పరమపురుషుని ఏ విధంగా పొందవచ్చును?**

స. పరమాత్మను అనన్యమైన భక్తితోనే పొందగలరు.

పురుషః స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్యస్త్వనన్యయా ।
యస్యాంతఃస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్॥ 8-22

44. ప్ర. **పునర్జన్మ, జన్మరాహిత్యము ఎప్పుడు సంభవిస్తాయి?**

స. విశ్వంలో శుక్లము, కృష్ణము అని రెండు మార్గాలు ఉన్నాయి. కృష్ణమార్గములో గతించిన వారికి పునర్జన్మ ఉంటుంది. శుక్ల మార్గములో గతించిన వారికి పునర్జన్మ ఉండదు.

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే జగతః శాశ్వతే మతే ।
ఏకయా యాత్యనావృత్తిమ్ అన్యయావర్తతే పునః ॥ 8-26

45. ప్ర. **ఎవరి యోగక్షేమాలను పరమాత్మ వహిస్తాడు?**

స. అనన్య చిత్తంతో పరమాత్మను గూర్చి ఆలోచిస్తూ, నిరంతరం ధ్యానిస్తూ ఉపాసన చేసేవారి యోగక్షేమాలను పరమాత్మ వహిస్తాడు.

అనన్యాశ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్॥ 9-22

46. ప్ర. **కోరికలతో కామ్య దేవతలను పూజించడం సబబేనా?**

స. కోరికలతో కామ్య దేవతలను పూజించడం అత్యుత్తమం కాదు.

యేఽ ప్యన్యదేవతా భక్తా యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః।
తేఽ పి మామేవ కౌంతేయ యజంత్యవిధిపూర్వకమ్ ॥ 9-23

47. ప్ర. **పరమాత్మ వేటిని ప్రీతితో స్వీకరిస్తాడు?**

స. నిర్మలమైన బుద్ధిగల భక్తుడు భక్తితో సమర్పించే పత్రాన్నిగాని, పుష్పాన్నిగాని, ఫలాన్నిగాని, ఉదకాన్నిగాని పరమాత్మ ప్రీతితో స్వీకరిస్తాడు.

పత్రం పుష్పం ఫలంతోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్త్యుపహృతమ్ అశ్నామి ప్రయతాత్మనః ॥ 9-26

48. ప్ర. **వేటిని పరమేశ్వరార్పణముగా చేయాలి?**

స. భక్తుడు తాను చేసే ప్రతి పనిని, భుజించే ప్రతి ఆహారాన్ని, హోమం చేసే ప్రతి ద్రవ్యాన్ని, అర్పించే ప్రతి దానాన్ని, ఆచరించే ప్రతి తపస్సును పరమేశ్వరార్పణంగా చేయాలి.

యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసి యత్ ।
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ ॥ 9-27

49. ప్ర. **పరమాత్మను పొందటానికి ఏమి చేయాలి?**

స. పరమాత్మయందు మనస్సును లగ్నం చేయాలి. భక్తి కలిగి ఉండాలి. పరమాత్మను పూజించాలి. పరమాత్మకు నమస్కరించాలి. ఆత్మను పరమాత్మయందే నిలిపి ఉంచాలి.

ఈ విధంగా చేసినవాడు పరమాత్మను తప్పక జేరగలడు.

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు ।
మామేవైష్యసి యుక్త్వైవమ్ ఆత్మానం మత్పరాయణః 9-34

50. ప్ర. **సర్వపాపాల నుండి విముక్తి ఎవరికి లభిస్తుంది?**

స. పరమాత్మను జన్మరహితునిగను, సనాతనునిగను, సర్వలోక మహేశ్వరునిగను తెలుసుకొను జ్ఞానికి సర్వపాపాల నుండి విముక్తి లభిస్తుంది.

యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మూఢః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 10–3

51. ప్ర. **సరైన భక్తులు ఏ విధంగా ప్రవర్తిస్తారు?**

స. భక్తులు పరమాత్మయందు లగ్నమైన మనస్సు కలిగియుంటారు. పరమాత్మయందే తమ ప్రాణాలను నిలిపి ఉంచుతారు. పరమాత్మను గూర్చి ముచ్చటించుకుంటూ, ఒకరికొకరు ఉపదేశాలు గావించుకుంటూ బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవిస్తూ ఉంటారు.

మచ్చిత్తా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ॥ 10-9

52. ప్ర. **ఏ వస్తువునైనా పరమాత్మ అంశానికి చెందినదిగా ఏ విధంగా గుర్తించవచ్చు?**

స. కాంతివంతమై, శక్తివంతమై, ఐశ్వర్యయుక్తమైన, లోకంలో ప్రతి వస్తువూ పరమాత్మ తేజస్సులోని అంశం వలన ఉద్భవించినదిగా గుర్తించవచ్చు.

యద్యద్విభూతిమత్ సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోఽంశసంభవమ్ ॥ 10-41

53. ప్ర. అర్జునుడు విశ్వరూపాన్ని ఎప్పుడు చూడగల్గాడు?

స. అర్జునుడు స్థూలనేత్రాలతో విశ్వరూపాన్ని దర్శింపలేడని చెప్పి, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అర్జునునికి దివ్యదృష్టిని ప్రసాదిస్తాడు. దీని సహాయంతో విశ్వరూపాన్ని చూడగల్గాడు.

న తు మాం శక్యసే ద్రష్టుమ్ అనేనైవ స్వచక్షుషా ।
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్॥ 11-8

54. ప్ర. పరమాత్మ సాక్షాత్కారం దేనివలన మాత్రమే సాధ్యం అవుతుంది?

స. పరమాత్మ సాక్షాత్కారం అనన్యమైన భక్తివలన మాత్రమే సాధ్యమవుతుంది.

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుం ద్రుష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప॥ 11-54

55. ప్ర. పరమాత్మకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడు ఎవరు?

స. ఎల్లప్పుడు సంతోషంగా ఉండేవాడును, పరమేశ్వ

రార్పణముగా కర్మలను చేయువాడును, మనో నిగ్రహము కలిగి ఉండి స్థిరమైన, నిశ్చయాత్మకమైన స్వభావము కలిగి, మనస్సును, బుద్ధిని పరమేశ్వరునికి అర్పించిన భక్తుడు పరమాత్మకు అత్యంత ప్రీతి పాత్రుడు.

స్నేహితులను, శత్రువులను, గౌరవమును, అగౌరవమును, చలిని, వేడిని, సుఖమును, దుఃఖమును, నిందలను, పొగడ్తలను, సమానముగా భావించువాడు పరమాత్మకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడు. అంతేగాక సంసార బంధములలో చిక్కుకొననివాడును, మౌనముగా ఉండువాడును, లభించిన దానితో సంతుష్టిని చెందువాడును, నిత్యమూ ఒకేచోట ఉండనివాడును, మనస్సు చలించనివాడును, పరమాత్మయెడల భక్తిప్రపత్తులుగల మానవుడు పరమాత్మకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడు.

సంతుష్టస్సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిః యో మద్భక్తస్స మే ప్రియః ॥ 12-14

సమశ్శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః ।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమస్సంగవివర్జితః ॥ 12-18

తుల్యనిందాస్తుతిర్మౌనీ సంతుష్టో యేన కేనచిత్ ।
అనికేతః స్థిరమతిః భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః ॥ 12-19

56. ప్ర. క్షేత్రం అంటే ఏమిటి? క్షేత్రజ్ఞుడని ఎవరిని అంటారు?

స. దేహాన్ని క్షేత్రమని అంటారు. ఈ దేహాన్ని సంపూర్ణముగా తెలిసినవానిని (ఆత్మను) క్షేత్రజ్ఞుడని అంటారు.

ఇదం శరీరం కౌంతేయ క్షేత్రమిత్యభిధీయతే ।
ఏతద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥ 13-2

57. ప్ర. **ఇంద్రియములు, అంతఃకరణము, ప్రాణములు – అవి ఏవి?**

స. **కర్మేంద్రియములు - 5 :** 1. వాక్కు 2. చేతులు 3. పాదములు 4. మూత్రనాళము 5. మలవిసర్జకము.

జ్ఞానేంద్రియములు - 5 : 1. చర్మము 2. నేత్రములు 3. చెవులు 4. జిహ్వ (నాలుక) 5. ముక్కు.

అంతఃకరణము - 4 : 1. మనస్సు 2. బుద్ధి 3. చిత్తము 4. అహంకారము.

ప్రాణములు – 5 : 1. ప్రాణము 2. అపానము 3. వ్యానము 4. ఉదానము 5. సమానము.

58. ప్ర. **యథార్థదర్శి అని ఎవరిని అంటారు?**

స. ఆయా ప్రాణుల శరీరాలు నశించిననూ, సమస్త జీవులలోను వ్యాపించి ఉండే పరమాత్మను నాశరహితునిగా చూసేవానిని యథార్థదర్శి అంటారు.

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్ ।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 13-28

59. ప్ర. **జీవుడు దేని ఆధారంగా శరీరంలో ఉంటాడు?**

స. సత్త్వరజస్తమో గుణాల ఆధారంగా జీవుడు శరీరంలో బంధించబడి ఉంటాడు.

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః ।
నిబధ్నంతి మహాబాహో దేహే దేహినమవ్యయమ్॥ 14-5

60. ప్ర. **సత్త్వగుణం జీవుని ఏ విధంగా బంధిస్తుంది?**

స. సత్త్వగుణం నిర్మలమైనది, ప్రకాశకమైనది, దోషరహితమైనది. సుఖమునందును, జ్ఞానమునందును ఆసక్తి ద్వారా అది జీవుని బంధిస్తుంది.

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్ ప్రకాశకమనామయమ్ ।
సుఖసంగేన బధ్నాతి జ్ఞానసంగేన చానఘ ॥ 14-6

61. ప్ర. **రజోగుణం జీవుని ఏ విధంగా బంధిస్తుంది?**

స. రజోగుణము కోరికలకు, ఆసక్తికి కారణము. కర్మలయందు ఆసక్తి ద్వారా అది జీవుని బంధిస్తుంది.

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసంగసముద్భవమ్ ।
తన్నిబధ్నాతి కౌంతేయ కర్మసంగేన దేహినమ్ ॥ 14-7

62. ప్ర. **తమోగుణం జీవుని ఏ విధంగా బంధిస్తుంది?**

స. తమోగుణము అజ్ఞానము నుండి పుడుతుంది. అలసత్వము, నిద్ర ద్వారా జీవుని బంధిస్తుంది.

తమస్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్ ।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః తన్నిబధ్నాతి భారత ॥ 14-8

63. ప్ర. గుణాతీతుడు ఎవరు?

స. సుఖమును, దుఃఖమును సమానముగా గ్రహించువాడును, ఇష్టమైనదానిని, అనిష్టమైనదానిని సమానముగా స్వీకరించువాడును, నిందలకు, పొగడ్తలకు సమానముగా స్పందించువాడును, మట్టిపెళ్ళ, రాయి, బంగారము మొదలైన అన్నిటియందును సమదృష్టి కలిగిన వాడును, నిత్యము ఆత్మ తత్త్వమునందు లగ్నమైనవాడును అగు ధీరుడే గుణాతీతుడు.

మానావమానములయందును, శత్రుమిత్రపక్షముల యందును సమభావము కలిగిన సర్వకర్మపరిత్యాగిని గుణాతీతుడంటారు.

సమదుఃఖసుఖః స్వస్థః సమలోష్టాశ్మకాంచనః ।
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరః తుల్యనిందాత్మసంస్తుతిః ॥ 14-24
మానావమానయోస్తుల్యః తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీతః స ఉచ్యతే ॥ 14-25

64. ప్ర. పరమపదం యొక్క లక్షణం ఏమిటి?

స. పరమపదాన్ని సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని మొదలైన

తేజోమూర్తులెవరును ప్రకాశింపచేయలేరు. పరమపదాన్ని జేరినవారికి పునర్జన్మ ఉండదు.

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాంకో న పావకః ।
యద్గత్వా న నివర్తంతే తద్ధామ పరమం మమ ॥ 15-6

65. ప్ర. **పునర్జన్మ సమయంలో ఏమి జరుగుతుంది?**

స. వాయువు పరిమళాలను ఒక ప్రదేశమునుండి ఇంకొక ప్రదేశానికి తీసుకొనిపోవునట్లు, జీవుడు ఒక దేహాన్ని విడిచి మరొక దేహాన్ని పొందునపుడు, తనవెంట ఇంద్రియాలను, మనస్సును తీసుకొని ప్రయాణిస్తాడు.

శరీరం యదవాప్నోతి యచ్చాప్యుత్క్రామతీశ్వరః ।
గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ ॥ 15-8

66. ప్ర. **మన శరీరంలో ఉండే జఠరాగ్నినికి అధిదేవత ఎవరు?**

స. మన శరీరంలో ఉండే జఠరాగ్నికి అధిదేవత వైశ్వానరుడు అనే పేరుతో ఉన్న పరమాత్మ.

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥15-14

67. ప్ర. **వైశ్వానరుని రూపంలో ఉన్న పరమాత్మ ఏ రకమైన ఆహారాలను జీర్ణం చేస్తాడు?**

స. **వైశ్వానరుని రూపంలో ఉన్న పరమాత్మ నాలుగు విధాలైన ఆహారాలు జీర్ణం చేస్తాడు. అవి –**

భక్ష్యములు – దంతములతో నమిలి తినేవి
(అన్నము, రొట్టె మొ॥నవి.)

భోజ్యములు – నమలకయే నేరుగా స్వీకరించేవి
(పాలు, పెరుగు మొ॥నవి.)

లేహ్యములు – నాలుకతో ఆస్వాదించేవి
(తేనె, పచ్చళ్ళు మొ॥నవి.)

చోష్యములు – పీల్చుచూ ఆరగించేవి
(పండ్లు, చెఱకు మొ॥నవి.)

68. ప్ర. **క్షరుడు, అక్షరుడు, పురుషోత్తముడు ఎవరు?**

స. సమస్త భూతములను "క్షరుడు" అని అంటారు. పరమేశ్వరుని మాయాశక్తిని "అక్షరుడు" అంటారు. పరమాత్మను పురుషోత్తముడు అంటారు.

ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ ।
క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే ॥ 15-16
ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృత : ।
యో లోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః ॥ 15-17
యస్మాత్ క్షరమతీతోఽహమ్ అక్షరాదపి చోత్తమః ।
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః ॥ 15-18

69. ప్ర. దైవీ సంపద ఏమిటి?

స. నిర్భయత్వము, అంతఃకరణశుద్ధి, జ్ఞానయోగనిష్ఠ, దాతృత్వము, బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహము, యజ్ఞము, వేదాధ్యయనము, తపస్సు, ఋజుత్వము. అహింస, సత్యము, క్రోధరాహిత్యము, త్యాగబుద్ధి, శాంత స్వభావము, పరనింద చేయకుండుట, భూతదయ, విషయముల యందనాసక్తి, మృదుత్వము, లజ్జ, నిశ్చలబుద్ధి వంటి సుగుణములు, ప్రతిభ, ఓర్పు, ధైర్యము, శుద్ధి, ఇతరులను వంచింపకుండుట, అహంకారములేకుండుట, మొదలగు గుణములు – వీటిని దైవీ సంపద అంటారు.

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిః జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః ।
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్ ॥ 16-1
అహింసా సత్యమక్రోధః త్యాగః శాంతిరపైశునమ్ ।
దయాభూతేష్వలోలుప్త్వం మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ 16-2
తేజః క్షమా ధృతిః శౌచమ్ అద్రోహో నాతిమానితా।
భవంతి సంపదం దైవీమ్ అభిజాతస్య భారత ॥ 16-3

70. ప్ర. ఆసురీ సంపద ఏమిటి?

స. డాంబికము, గర్వము, అభిమానము, క్రోధము, పరుషత్వము, అవివేకము మొదలగు గుణములను ఆసురీ సంపద అంటారు.

దంభో దర్పోభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సంపదమాసురీమ్ ॥ 16-4

71.ప్ర. నరకానికి ద్వారాలు ఏమిటి?

స. కామక్రోధలోభాలు మనుజుని నాశనం చేస్తాయి. అందుచేత ఆ మూడింటిని నరకానికి ద్వారాలు అంటారు.

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః ।
కామః క్రోధస్తథా లోభః తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥ 16-21

72.ప్ర. శరీరంతో చేసే తపస్సు ఏమిటి?

స. దేవతలను, ద్విజులను, గురువులను, జ్ఞానులను పూజించుట, పవిత్రత, ఋజుత్వము, బ్రహ్మచర్యము, అహింస – వీటిని శరీరంతో చేసే తపస్సు అంటారు.

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్ ।
బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే ॥ 17-14

73.ప్ర. వాక్కుతో చేసే తపస్సు ఏమిటి?

స. ఇతరుల మనస్సులను నొప్పింపకుండుట, సత్యమును, ప్రియమును హితమును పలుకుట, వేదములను అధ్యయనము చేయుట, వేదములను శిష్యులకు బోధించుట – వీటిని వాక్కుతో చేసే తపస్సు అంటారు.

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్।
స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయమ్ తప ఉచ్యతే ॥ 17-15

74. ప్ర. **మనస్సుతో చేసే తపస్సు ఏమిటి?**

స. చిత్తప్రసన్నత, శాంత స్వభావము, మౌనము, ఆత్మనిగ్రహము, అంతఃకరణశుద్ధి – వీటిని మనస్సుతో చేసే తపస్సు అని అంటారు.

మనఃప్రసాదః సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః ।
భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్ తపో మానసముచ్యతే ॥ 17-16

75. ప్ర. **సాత్త్విక దానం అంటే ఏమిటి?**

స. దానం చేయుట తన కర్తవ్యంగా భావించి, దేశకాల పాత్రాలకు అనుగుణంగా, తనకు ఉపకారం చేయనివారికి కూడా ఇచ్చే దానాన్ని సాత్త్విక దానమని అంటారు.

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతేఽనుపకారిణే ।
దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్॥ 17-20

76. ప్ర. **రాజస దానం అంటే ఏమిటి?**

స. ప్రత్యుపకారాన్ని ఆశించి గాని, ఫలాపేక్షతో గాని, అతి కష్టముతో గాని ఇచ్చే దానాన్ని రాజస దానమని అంటారు.

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః ।
దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్దానం రాజసం స్మృతమ్ ॥ 17-21

77. ప్ర. **తామసిక దానం అంటే ఏమిటి?**

స. దానమునకు యోగ్యముకాని ప్రదేశమునందును,

కాలమునందును, అగౌరవముగాను, అనాదర భావముతోను, అపాత్రులకు ఇచ్చే దానాన్ని తామస దానము అంటారు.

అదేశకాలే యద్దానమ్ అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।
అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 17-22

78. ప్ర. **పరబ్రహ్మను ఏయే పదాలతో సూచించవచ్చు?**

స. ఓం, తత్, సత్ అను మూడు పదములతో పరబ్రహ్మను సూచించవచ్చును.

ఓం తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః ।
బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ 17-23

79. ప్ర. **సన్న్యాసానికి, త్యాగానికి భేదం ఏమిటి?**

స. జ్యోతిష్టోమాది కామ్యకర్మలను పరిత్యజించడాన్ని సన్న్యాసము అని అంటారు. సర్వకర్మఫలములను త్యజించడాన్ని త్యాగమని అంటారు.

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్న్యాసం కవయో విదుః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ 18-2

80. ప్ర. **మనిషిని పవిత్రం చేసేవి ఏమిటి?**

స. యజ్ఞములు, దానములు, తపస్సు మనిషిని పవిత్రం చేస్తాయి. అందుచేత వాటిని అనుష్ఠించవలసినదే.

యజ్ఞదానతపః కర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ ॥ 18-5

81. ప్ర. జీవన విధానం ఎట్లా ఉండాలని గీత బోధిస్తోంది?

స. ఆదర్శవంతమైన జీవనాన్ని గడపాలని కోరుకునేవాడు నిర్మలమైనబుద్ధిని కలిగియుండాలి. ధైర్యంతో మనస్సును నిగ్రహించుకొని, విషయ సుఖాలను పరిత్యజించి, రాగద్వేషాలను విసర్జించి, ఒంటరిగా ఉంటూ, మితాహారియై, మనోవాక్కాయములను అదుపులో ఉంచుకొని, నిరంతరము ధ్యానయోగములో ఉంటూ, విరాగియై, అహంకార, బల, దర్ప, కామ, క్రోధములు లేనివాడై, లౌకికమైన విషయములయందు ఆసక్తిని విడిచిపెట్టి, "నాది" అను భావము లేనివాడై, శాంతచిత్తుడై, జీవితమును గడపవలెను.

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ।
శబ్దాదీన్ విషయాన్ త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ 18-51

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః ।
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ 18-52

అహంకారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
విముచ్య నిర్మమః శాంతో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥ 18-53

82. **ప్ర. శరణాగతి వలన ఏమి లభిస్తుంది?**

స. పరమాత్మను శరణు కోరినవానికి పరమశాంతి, మోక్షము లభిస్తాయి.

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
భ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా ॥ 18-61

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత ।
తత్ప్రసాదాత్ పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ ॥ 18-62

83. **ప్ర. గీతోపదేశం అయిన తర్వాత అర్జునుడు ఏమి అన్నాడు?**

స. శ్రీకృష్ణపరమాత్మ యొక్క అనుగ్రహము వలన, తన యొక్క అవివేకము తొలగినదనియు, జ్ఞానము లభించినదనియు, సందేహములన్నియూ తీరినవనియు, పరమాత్మ ఆజ్ఞను శిరసావహించెదననియు అన్నాడు.

నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాచ్యుత ।
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ ॥ 18-73

84. **ప్ర. ఏకశ్లోకీ గీత అని ఏ శ్లోకాన్ని అంటారు? దీనిద్వారా సంజయుడు చెప్పిన గీతా సారాంశం ఏమిటి?**

స. 18వ అధ్యాయంలోని 78వ శ్లోకాన్ని ఏకశ్లోకీ గీత అంటారు.

‘యోగేశ్వరుడగు శ్రీకృష్ణుడు, ధనుర్ధారియగు అర్జునుడు ఎక్కడ ఉంటారో, అక్కడ సంపద, విజయము, ఐశ్వర్యము, స్థిరమగు నీతి ఉంటాయి. ఇది సంజయుడు చెప్పిన గీతాసారాంశము.

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిః ధ్రువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ 18-78

“త్వదీయం వస్తు గోవింద! తుభ్యమేవ సమర్పయే ॥”

“హే గోవింద! నీ వస్తువును నీకే సమర్పిస్తున్నాను.”

శ్రీ వేదభారతి

వేదశబ్ద పరిరక్షణకు, వేదవిజ్ఞాన ప్రచారానికి ఏర్పడిన ధార్మిక సంస్థ శ్రీవేదభారతి.

ఋగ్వేదం, యజుర్వేదం, సామవేదం, అధర్వణవేదం అని పిలవబడే నాలుగు వేదాలకు సుమారు 1131 శాఖలు ఉండేవని మన ప్రాచీన గ్రంథాల ద్వారా తెలుస్తోంది. కాని నేడు 13 వేదశాఖలు మాత్రమే లభిస్తున్నాయి. ఈ 13 శాఖలలోను, 7 శాఖలకు మాత్రమే గురుశిష్యపరంపర కొనసాగుతోంది. మిగిలిన 6 శాఖలు పాక్షికంగా మాత్రమే లభిస్తున్నాయి. ఈ విధంగా మన ప్రాచీన భారతీయ విజ్ఞానంలో 99% పైగా పోగొట్టుకున్నాము.

వేద విజ్ఞానాన్ని అత్యవసరంగా పరిరక్షించుకోవడానికి శ్రీ వేదభారతి ఆధునిక కంప్యూటర్ టెక్నాలజీని ఎన్నుకొంది. అందులో - రికార్డింగ్ ద్వారా వేద మంత్ర ఉచ్చారణను జాగ్రత్త చేయడానికి కృషిచేస్తోంది. మిగిలి ఉన్న వేదశబ్దాన్ని రికార్డింగ్ చేస్తే సుమారు 3,000 గంటలు కావచ్చునని అంచనా వేయగా, ఇప్పటికి సుమారు 900 గంటలు పూర్తి అయింది. 200 పైగా ఆడియో/మల్టీమీడియా సిడిలరూపంలో అందుబాటులోనికి తీసుకొనివచ్చింది.

వేదాలపై శాస్త్రీయ పరిశోధన & ప్రచురణ :

వేదాలలో ఆధునిక శాస్త్రీయ సాంకేతిక విషయాలను వెలుగులోనికి తీసుకువచ్చే ప్రయత్నంలో "వేదంలో కంప్యూటర్ విజ్ఞానం", "వేదశాస్త్రాలలో ఆధునిక శాస్త్రీయ రహస్యాలు", "భూ కంపాలను ముందుగా పసిగట్ట గల్గుట సాధ్యమా?" మొదలైన అత్యున్నత శ్రేణి పరిశోధనా గ్రంథాలతో బాటు, "వేదగణితం" వంటి సిడి/డివిడిలను కూడా శ్రీవేదభారతి వెలువరించడం జరిగింది.

వైదిక గణితం బోధన :

టి.టి.డి. మరియు భక్తి టీ.వి. ఛానల్స్ ద్వారా లక్షలాదిమంది విద్యార్థులకు వేదగణితం, వేదవిజ్ఞానం వంటి విషయాలు పరిచయం చేయబడుతున్నాయి. విద్యార్థులకు అందుబాటులో ఉండేట్లుగా వైదిక గణితం ప్రచురించడం జరిగింది. ఈ కృషిని గుర్తించి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం **"బంగారు నంది"** బహుమతిని అందించింది.

అభ్యర్థన :

శ్రీ వేదభారతి చేస్తున్న కృషికి అందరూ చేయూతనందించవలసిందిగా ప్రార్థన!!!

Sanjeeva Graphics ✆ 040-23731630